

УДК 657

Бабіч І. І., к.е.н., доцент,

Дацюк А. А.

Луцький національний технічний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЯК ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна система управління підприємством має базуватися на даних фінансового, управлінського та оперативного обліку, які об'єднуються в обліково-аналітичній системі підприємства та є базою для внутрішнього контролю.

Стаття присвячена вивченню організаційних засад, стану та недоліків формування інформаційного забезпечення та розробці практичних рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення системи внутрішнього контролю відповідно до сучасних запитів управління сільськогосподарського підприємства.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, управління, сільськогосподарські підприємства, внутрішній контроль.

Babich I., Datsiuk A.

INFORMATIVE PROVIDING OF INTERNAL CONTROL AS FUNCTIONS OF MANAGEMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISE

Modern control system by an enterprise must be based on data of financial, administrative and operative account, that unite in the registration-analytical system of enterprise and are a base for internal control.

The article is sanctified to the study of organizational principles, state and lacks of forming of the informative providing and development of practical recommendations from the improvement of the registration providing of the internal checking system in accordance with the modern queries of management of agricultural enterprise.

For the acceptance of the self-weighted administrative decisions to guidance of enterprise it is necessary to own true and reliable information creation of that depends on correct organization of registration-analytical work on an enterprise.

Limit nature of informative data in relation to activity of enterprise results in the increase of vagueness in the process of acceptance of administrative decisions. The proper registration-informative providing of management process becomes one of key and important questions in the process of activity of any subject of menage. Features and specific of agricultural activity need a permanent supervision, looked over verifications of the actual state of economic resources, operations and procedures. Therefore productive

activity of agricultural enterprises requires specific approaches to forming of the systems of the informative providing of management by her.

Totality of such necessities and requirements today can be content with the system inwardly to control that allows in time to find out defects in activity of enterprises and them structural subdivisions, to find out untapped backlogs of increase of efficiency of menage. Coming from it, role and place inwardly to control in control system by an agricultural production today known and confessed.

Effective organization registration - analytical providing of management activity on agricultural enterprises provides for: clear organizational structure; determination of centers of responsibility is after the charges of resources and activity of separate subdivisions; clear distribution of promises and responsibility of workers. It will create terms for forming and timely transferrableness of operative and analytical information about activity of every subdivision to the users for the analysis of results of activity and making decision.

Informative providing of management activity agricultural enterprises formed under act of objective and subjective factors and must be sufficient for:

- operative control after the use of resources in separate subdivisions of enterprise; activity and non-admission of possible abuses have an exposure of defects;
- grouping and analysis of information necessary for the acceptance of reasonable decisions a personnel on the different levels of management;
- forming of information for making decision on a prospect.

Actual are development and methodical providing of different forms of organization of internal control, regulation of him for different levels and subjects, in particular at the level of subjects of menage is regulation of creation and activity of subdivisions of internal control taking into account requirements and informative necessities of proprietors and leaders, structure of enterprises. It touches and training of skilled personnels, making alteration to the legislative and normative acts, developments of methodical recommendations for realization of control, hardware.

A study and perfection are needed by different directions of internal control taking into account the modern terms of menage, requirements of investors and users of accounting, norms of current legislation, changes in the normative providing of branch account, appearance of new objects of account and control(objects of intellectual property, biological assets, charges and charges on quality of products and others like that), development of management account

Keywords: informative providing, management, agricultural enterprises, internal control.

Бабич И. И., Дацюк А. А.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ КАК ФУНКЦИИ УПРАВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Современная система управления предприятием должна базироваться на данных финансового, управленческого и оперативного учета, которые объединя-

ються в учетно-аналитической системе предприятия и являются базой для внутреннего контроля.

Статья посвящена изучению организационных принципов, состояния и недостатков формирования информационного обеспечения и разработке практических рекомендаций из усовершенствования учетного обеспечения системы внутреннего контроля в соответствии с современными запросами управления сельскохозяйственного предприятия.

Ключевые слова: информационное обеспечение, управление, сельскохозяйственные предприятия, внутренний контроль.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Для прийняття зважених управлінських рішень керівництву підприємства необхідно володіти правдивою, неупередженою та достовірною інформацією, створення якої залежить від правильної організації обліково-аналітичної роботи на підприємстві.

Обмеженість інформаційних даних щодо діяльності підприємства призводить до зростання невизначеності в процесі прийняття управлінських рішень. Належне обліково-інформаційне забезпечення процесу управління стає одним із ключових і важливих питань в процесі діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Особливості та специфіка сільськогосподарської діяльності потребують постійного спостереження, оглядів і перевірок фактичного стану господарських ресурсів, операцій та процедур. Тому виробнича діяльність підприємств АПК вимагає специфічних підходів до формування систем інформаційного забезпечення управління нею.

Сукупність таких потреб та вимог сьогодні може бути задоволена системою внутрішнього контролю, який дозволяє вчасно з'ясовувати недоліки в діяльності підприємств та їх структурних підрозділах, виявляти невикористані резерви підвищення ефективності господарювання. Виходячи з цього, роль та місце внутрішнього контролю в системі управління сільськогосподарським виробництвом сьогодні відомі й визнані.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми інформаційного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання знайшли своє відображення у працях вчених М. Я. Дем'яненка, Г. Г. Кірейцева, М. Д. Корінько, І. Б. Садовської, В. С. Рудницького, Б. Ф. Усача,

В. О. Шевчука та ін. Однак, незважаючи на наукові здобутки цей напрямок дослідження потребує подальшого вивчення і вдосконалення. Ряд питань, пов'язаних з визначенням особливостей інформаційного забезпечення та напрямів розвитку внутрішнього контролю діяльності підприємств, що формуються під впливом галузевої специфіки, не знайшли належного висвітлення і потребують більш детального дослідження.

Цілі статті. Метою дослідження є вивчення організаційних засад, стану та недоліків формування інформаційного забезпечення та розробці практичних рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення внутрішнього контролю відповідних до сучасних запитів управління.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для прийняття ефективних управлінських рішень керівництву підприємства необхідна своєчасна, точна і деталізована інформація про витрати, склад собівартості продукції, рентабельність та прогнозні показники з метою управління ними.

Від ефективності діючої системи внутрішнього контролю залежить якість управління підприємством в цілому та можливість реагування на зміни ринкового середовища. Система внутрішнього контролю на підприємстві створюється для задоволення потреб внутрішніх користувачів економічної інформації, зокрема, керівництва і власників, для забезпечення їх достовірною інформацією про ефективність діяльності та управління. Отже, порядок і методи його здійснення, цілі і завдання, визначаються їх потребами.

Якість обліково-аналітичної інформації, на підставі якої приймаються управлінські рішення, прямо пов'язана з ефективністю діяльності підприємства. Отже, в таких умовах розширюється коло завдань і функцій внутрішнього контролю, виникає потреба у спрямуванні уваги не тільки на господарські процеси всередині господарюючого суб'єкта, а й на зовнішнє середовище. Від достовірності та повноти отриманої інформації залежить ефективність господарської діяльності в цілому, а відповідно – використання ресурсів, вкладених засновниками підприємницьких структур [3].

Недоліки в організації обліково-аналітичної системи зумовлені порушенням принципу своєчасності, відставанням обліку в оформленні реальних процесів, що відбуваються на підприємстві.

Має місце запізнення отримання звітних даних. Наявність розривів у часі між моментом одержання обліково-аналітичної інформації і моментом її використання для прийняття оперативних, тактичних та стратегічних рішень ускладнює проблему забезпечення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств за рахунок фактору управління [2].

Облікова інформація, отримана внаслідок аналізу фінансової звітності, є цінною та значимою під час прийняття управлінських рішень, але вона має і певні недоліки [4, с. 45]:

- зведеність – можливою є діагностика лише діяльності підприємства в цілому за звітний період, чітко визначений законодавчо;

- історичність – фактичні дані є можливими для оцінки за кілька днів після завершення звітної періоду та констатують історичний факт, на який не можна вплинути;

- обмеженість – відсутня деталізація за видами економічної діяльності.

Для здійснення ефективного аналізу та контролю управлінню підприємства необхідні оперативні та аналітичні дані про господарські процеси, що відбуваються на підприємстві, необхідна облікова інформація за окремими структурними підрозділами підприємства.

Сучасна система управління підприємством має базуватися на даних фінансового, управлінського та оперативного обліку, які об'єднуються в обліково-аналітичній системі підприємства.

Інформаційне забезпечення управління діяльністю сільськогосподарських підприємств формується під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів і має бути достатнім для:

- оперативного контролю за використанням ресурсів в окремих підрозділах підприємства; виявлення недоліків в діяльності та недопущення можливих зловживань;

- групування і аналізу інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих рішень персоналом на різних рівнях управління;

- формування інформації для прийняття рішень на перспективу.

Ефективна організація обліково – аналітичного забезпечення управління діяльністю на сільськогосподарських підприємствах передбачає: чітку організаційну структуру; визначення центрів

відповідальності за витратами ресурсів та діяльністю окремих підрозділів; чіткий розподіл обов'язків та відповідальності працівників. Це створить умови для формування та своєчасного передавання оперативної та аналітичної інформації про діяльність кожного підрозділу користувачам для аналізу результатів діяльності та прийняття рішень.

Процес підготовки і прийняття управлінських рішень вимагає двохстороннього руху інформації. З одного боку, здійснюється детальний аналіз «вихідних» даних обліку, узгодження їх із плановими у відповідності із різноманітними аспектами господарювання. З іншого боку, прийняте і спрямоване на виконання рішення вимагає фактичного здійснення господарської операції, що призводить до руху фінансів, матеріальних цінностей та інших ресурсів суб'єкта господарювання.

Інформаційне забезпечення – це система одержання, оцінки, зберігання, передавання та обробки даних, створена з метою прийняття відповідних управлінських рішень. Інформаційне забезпечення можна розглядати і як процес забезпечення інформацією, і як сукупність форм документів, нормативної бази реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі.

Найбільшу частку в інформаційному забезпеченні системи управління підприємством займає інформація бухгалтерського і оперативного обліку, оперативної внутрішньогосподарської звітності, планові та проектні дані, норми і нормативи. Разом з тим, ефективне управління неможливе без налагодженої системи контролю. Контроль забезпечує перевірку поставлених завдань чи запланованих параметрів, дає можливість виявити фактичний стан об'єктів управління, недоліків в роботі та вплинути на процес прийняття управлінських рішень.

Завданням інформаційного забезпечення є інформування учасників контрольного процесу про стан об'єкта, який контролюється, про його функціонування відповідно до нормативно-правових актів.

Налагоджена система обліку та контролю сільського сподарських підприємств є інформаційною базою прийняття ефективних управлінських рішень.

Формування ефективної системи управління витратами є важливим фактором досягнення успіху функціонування аграрних підприємств в ринковому середовищі. В нинішній конкурентній боротьбі, за умов мінімального впливу суб'єкта господарювання на формування ринкової ціни на сільськогосподарську продукцію, можливо отримати певну перевагу шляхом здешевлення виробництва продукції та економією невиробничих витрат.

Розробка ефективної системи управління витратами виробництва знижує можливість негативного впливу випадкових явищ на діяльність підприємства, дозволяє вчасно передбачити дію негативних заходів на надає підприємству можливість прийняття рішень щодо доцільності здійснення окремих виробництв, ефективності використання ресурсів і т.д.

Інформація, що формується протягом реалізації функції контролю, орієнтована на задоволення потреб як стратегічного, так і поточного управління, на оптимізацію використання ресурсів, забезпечення об'єктивної оцінки діяльності підрозділів та окремих менеджерів. Контрольну інформацію слід розглядати як форму зворотного зв'язку між його об'єктом і суб'єктом. Обмін інформацією між підрозділами здійснюється за допомогою інформаційних потоків, в результаті чого показники контрольної інформації систематизуються за певними класифікаційними ознаками, вивчається, здійснюється їх групування, аналіз і оцінка.

Зміст контрольної інформації про стан та результати фінансово-господарської діяльності підприємства акумулює в собі сукупність даних про позитивні та негативні відхилення фактичних показників від нормативів або стандартів. Враховуючи, що об'єктів контролю багато, обсяг інформації великий, з метою визначення корисності інформації для різних управлінських рівнів її класифікують за критерієм ефективності (корисності). Іншими словами, необхідно визначити, кому потрібна контрольна інформація (спеціалісту якого рівня управління), в якому обсязі, в якій формі, хто буде її надавати і в який термін.

У сучасних умовах господарювання відбувається постійно розширення кола завдань управління та контролю, підвищується їх складність. Внаслідок цього інформація, що раніше задовольняла потреби керівників підприємства та їх фахівців, працівників спеціалізованих ревізорських служб й бухгалтерій, стає недостатньою.

Управління фінансово-господарською діяльністю у зв'язку із змінами ставить вимоги щодо створення повноцінної інформаційної бази. Брак інформації призводить до інтуїтивних оцінок замість таких, які ґрунтуються на конкретних даних. У разі відсутності постійного і впорядкованого контролю та оцінки даних стає неможливим спрогнозувати результати роботи та уникнути небажаних явищ й процесів в роботі підприємства. Часто неможливо зібрати всю потрібну інформацію, внаслідок чого результати контролю носять недостовірний характер. Надлишок інформації також тягне за собою негативні наслідки, оскільки розосереджується увага її користувачів і важливі питання можуть залишатися не вивченими. Тому під час розв'язання проблеми інформаційного забезпечення увесь час доводиться шукати компромісу між швидкістю отримання інформації, з одного боку, та її точністю і якістю змісту, з іншого. Важливо, щоб користь, отримана від використання інформації, переважала над витратами на її збір та опрацювання.

Інформаційне забезпечення системи внутрішнього контролю має бути достатнім для вирішення наступних завдань:

- виявлення недоліків господарської діяльності;
- виявлення ознак, що свідчать про можливість виникнення проблем в майбутньому;
- всеохоплюючий та оперативний моніторинг діяльності підприємства;
- групування і аналіз інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих рішень персоналом на різних рівнях управління;
- формування інформації для прийняття рішень на перспективу.

Дослідження накопиченого досвіду вчених і практиків в області контролю, власні дослідження специфіки діяльності сільськогосподарських підприємств дають підставу для розробки пропозицій щодо організації ефективної системи внутрішнього контролю для підприємств різних розмірів, форм власності та спеціалізації, й окремих методик контролю при здійсненні ревізій і аудиту різних напрямів .

Висновки. Ефективне управління, здатне вивести економіку сільськогосподарських підприємств на конкурентоспроможний рівень, вирішити ряд соціальних проблем, забезпечити виробництво якісної продукції і покращити фінансовий стан господарств

можливе за умови реалізації і постійного розвитку його контрольної функції, посиленого використання можливостей внутрішнього контролю.

Актуальною є розробка і методичне забезпечення різних форм організації внутрішнього контролю, регламентацію його для різних рівнів і суб'єктів, зокрема на рівні суб'єктів господарювання – регламентація створення і діяльності підрозділів внутрішнього контролю з врахуванням вимог і інформаційних потреб власників і керівників, організаційно-технологічної структури підприємств.. Це стосується і підготовки кваліфікованих кадрів, внесення змін до законодавчих і нормативних актів, розробки методичних рекомендацій для здійснення контролю, технічного забезпечення.

Вивчення і вдосконалення потребують різні напрями внутрішнього контролю з врахуванням сучасних умов господарювання, вимог інвесторів і користувачів звітності, норм діючого законодавства, змін у нормативному забезпеченні галузевого обліку, появи нових об'єктів обліку і контролю (об'єктів інтелектуальної власності, біологічних активів, трансакційних витрат та витрат на якість продукції тощо), розвитку управлінського обліку, використання новітніх технологій.

1. Дем'яненко М. Я. Системний підхід до формування облікової інформації для потреб управління / М. Я. Дем'яненко, В. М. Рожелюк // Облік і фінанси. – 2016. – №2(72). – С. 8–25.
2. Кірейцев Г. Г. Обліково-аналітична система сільськогосподарського підприємства в умовах антикризового управління / Г. Г. Кірейцев, В. А. Нехай // Облік і фінанси АПК. – 2009. – №3. – С. 84–90.
3. Корінько М. Д. Релевантність інформації при диверсифікації діяльності / М. Д. Корінько // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2(68). – С. 163–168.
4. Садовська І. Б. Обліково-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень : монографія / І. Б. Садовська, О. В. Мачулка. – Луцьк : Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2010. – 228с.
5. Валуев Б. И. Оперативный контроль экономической деятельности предприятия / Б. И. Валуев, Л. П. Горлова, Е. Л. Зернов и др. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 224с.
6. Кірейцев Г. Г. Регулювання розвитку бухгалтерського обліку в сільському господарстві України / Г. Г. Кірейцев // Зб. наук. пр. Подільського державного аграрно-технічного університету. – Вип. 17. – Том 2. – Кам'янець-Подільський : ПДАГУ, 2009. – С. 22–29.